

DIGTER OG LANDSKAB
MARTIN A. HANSEN PÅ STEVNS

Idéer og materiale til
danskundervisningen

om Digter og Landskab – litteratur ud i landskabet
– forfatteren Martin A. Hansen

Oktober 2014

www.digteroglandskab.dk

Til dig som dansklærer!

Du har nok hørt om forfatteren Martin A. Hansen. Måske har du følt, at hans prosa er tung og gammeldags. Så du kan være enig eller uenig i den følgende idésamling til fortællingerne. Er du kritisk, eller har du gode råd til Landsforeningen Martin A. Hansen, så skriv os en mail til kontakt@digteroglandskab.dk. Det kan kun gavne os alle!

En af Martin A. Hansens mest berømte noveller er "Høstgildet". Fortællingen er tilgængelig på hjemmesiden og kan indtil videre downloades.

Fra den rutebog, som er udgivet i forbindelse med "Digter og landskab - Martin A. Hansen på Stevns" er valgt nogle supplerende oplysninger og illustrationer som værktøj til et arbejde med eleverne med dansk, klassisk litteratur.

Opgaven kunne overordnet være, hvordan en digter arbejder med sit stof i forhold til virkeligheden, hvad digteren vil at det gælder og brugen af det landskab fortællingen foregår i.

Med venlig hilsen

Projektledelsen for "Digter og landskab - Martin A. Hansen på Stevns"

HØSTGILDET

Omkring novellen "Høstgildet" melder følgende spørgsmål til eleverne sig:

1. Hvis man holder de to kortskitser sammen er de forskellige. Men hvad er forskelligt og hvorfor?

Brug de to illustrationer fra rutebogen. Se fig. 17 og fig. 18 i materialet.

2. Hvorfor er der forskel på fortællingen og de faktiske, historiske begivenheder som folk husker dem og som myndighederne noterede dem?

Brug de supplerende oplysninger. Side 71 og 72 i materialet.

3. Kunne den samme ulykke ske i nutiden eller var det noget, som kun skete i gamle dage?

Narko, druk.

4. Hvorfor udpeges en bestemt person som skurken i fortællingen?

Der er brug for en skurk og en helt i de gode fortællinger.

5. Hvad duer præsten egentlig til? Ord eller handling?

Ord er nemmere end handling.

6. Hvad hjælper bedst i sorg over en kærs død? Tænde lys, hvor det skete? Tale om det? Tie om det?

Det er lettere at tænde lys end at tale med dem, som har tabt tættest på.

7. Hvorfor forsøger høstfestens værter at skjule ulykken for alle de andre gæster?

Der var mere facade på end i nutiden, eller hvad?

8. Vil - og kan - nogen i nutiden bære et dødt barn et stykke vej til hjemmet og give det de fineste klæder på?

Tilkaldte ambulancefolk og politiet er hurtigt fremme og tager over. Hvem klarer at bære en død i dag?

9. Hvorfor vil ingen voksen, ingen forældre, i dag bære deres døde barn 500 meter?

Angst for den døde. Andre skal tage over.

10. Forklare disse betegnelser:

Mikkelsaften, stegers, folkestue, røgter, stigmata, mongolske kalmykker, øverste-stuen, vandpost, vandingstrug, mergelgrav, ildstedet under en åben skorsten, petroleumslampe, pulpituret, slagbænk, lintøj.

Opslag på nettet: Ordbog over det danske sprog.

PARADISÆBLERNE

Omkring novellen "Paradisæblerne" melder følgende spørgsmål til eleverne sig:

1. De to kortskitser over det område, hvor fortællingen foregår er forskellige. Hvor og hvorfor har digteren ændret på virkeligheden ?

Brug de to illustrationer fra rutebogen. "Jacob" er Ejnar. Brug tekstuddraget med digterens egen kommentar til fortællingen. Se fig. 15 og fig. 16 samt side 64 fra Rutebogen i materialet.

2. Der er rart og hyggeligt i mormors boligdel af huset og grimt og uhyggeligt i skyttens boligdel. Er det bare sådan, eller har digteren en mening med at fortælle dette som peger på det, der senere sker?

Den 10 - 12-årige dreng skal opdage det onde og det gode i livet, det triste, men også og det glade og trygge.

3. Drengen trodser sine forældres forbud mod at han tager genvej over den store ås frosne is. Er han dum eller hvad?

Forbud frister til trods.

4. Forklare disse betegnelser:

Den åbne skorsten, gråfinker, voksdug, paradisæbler, fjerdingvej, roekule, hoser, træsko, plovfurer, mergelgrav.

Download supplerende oplysninger. Gå på nettet: Ordbog over det danske sprog. Se siderne 65 67 fra Rutebogen i materialet.

5. Drengen får det værre og vil med vilje fare vild i tågen. Ret usmart. Men kunne børn på hans alder finde på sådan noget i nutiden?

Skære sig selv, anoreksi, bulimi.

6. Hvad er det for noget, som to gange redder drengen. Er det "noget" eller er han bare heldig?

Tror vi på at noget, eller Gud, vil hjælpe os?

7. Drengen snakker på hjemturen med en kammerat, der hedder Ejnar. Hvordan kan han vide, at det ikke vil gå kammeraten videre godt fremover i hans liv?

Kan man mærke at et andet menneske har ulykken som skæbne eller er det digterens senere viden, han bruger?

8. Hvad siger digteren om sin fortælling? VAR det ham selv eller har han digtet noget andet?

Download tekstuddrag fra Rutebogen hvor Martin A. Hansen kommenterer sin fortælling. Se side 64 i materialet.

TIRAD

Omkring novellen "Tirad" melder følgende spørgsmål til eleverne sig:

1. En stenkirke bygges efter en ældre trækirke. Hvordan undgik man, at kirkens brug blev standset og hvilke byggematerialer fandtes der i Danmark i år 1200?

2. Indret kirken lige dengang den stod færdig.

Alter. Døbefont. Helgenaltre. Siddebænke. Krucifiks. Billeder på indermurene. Viekors. Ridderfamiliens pladser. Helgenrelikviets gemme. Kirkegårdens udseende. Hvor blev kvinder og hvor blev mænd begravet. Hvem inde i kirken eller uden for tættest på murene?

Download supplerende oplysninger. Se side 132 - 134 fra Rutebogen i materialet.

3. Økonomi: Af hvem og med hvad betaltes byggearbejdet og udsmykningen af kirken? Eller arbejdede alle gratis for den kristne guds skyld? Hvor kom pengene til kirkens drift fra?

Gå på nettet efter tiende. Download lydfil fra hjemmesiden med Martin A. Hansen som fortæller om at bygmesteren kommer for at rejse en kirke. Fra CD'en "Løgn og sandhed. Martin A. Hansen i lyd".

4. Hvordan kunne mennesker dengang tro på Paradis og Helvede når vi ikke gør det i dag? Eller tror vi alligevel på Paradis og Helvede? Hvis et monster - en lindorm - lukkede kirken, hvorfor gik naturen så helt galt?

Vi ved at et monster - eller at det at miste et sted man tror på - ikke påvirker naturen. Alligevel er der nu og i fremtiden noget om det, nemlig hvad?

5. Bygmesteren Tirad kan riste runer. Kan I riste jeres fornavne med runer? Der er de gamle runer, de nyere fra vikingetiden og middelalderens runer. Hvilke tror I Tirad brugte?

Gå på nettet under "runer".

6. Venderne omtales som vikinger i fortællingen "Tirad". Men hvor kom de fra og hvad ville de? Hæрге og plyndre eller bosætte sig et bedre sted? Der er danske navne på steder, der viser, at de bosatte sig. Vindbyholt i Sydsjælland betyder "Venderbyskov".

Det ligner tidligere tids vikingetogter mod England her fra Danmark.

7. Hvorfor skal Tirad dø i fangenskab? Han er digterens helt - eller er han? Må helte ikke dø?

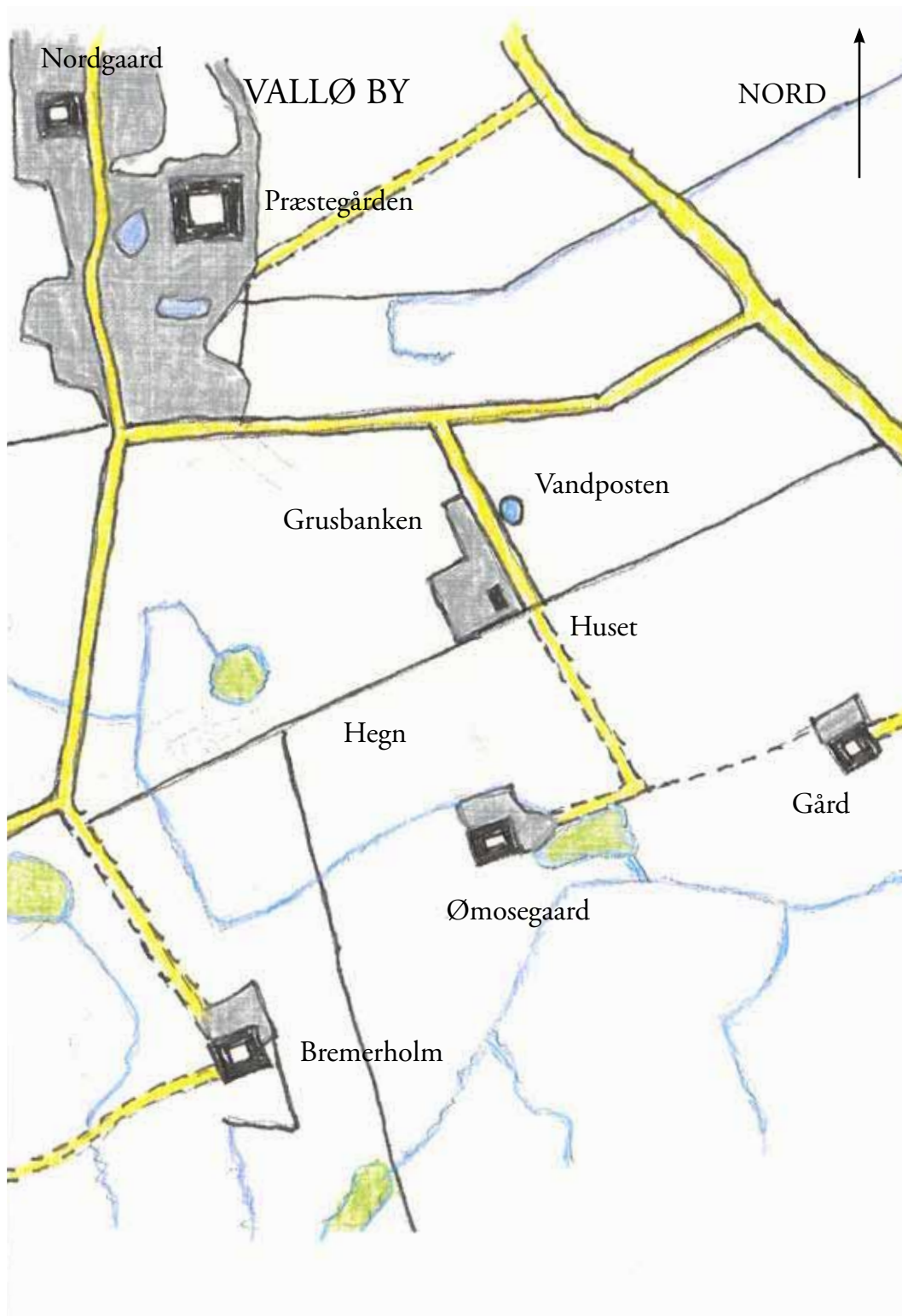
Findes der film, hvor helten dør? Find et eksempel.

8. Forklar disse gamle betegnelser:

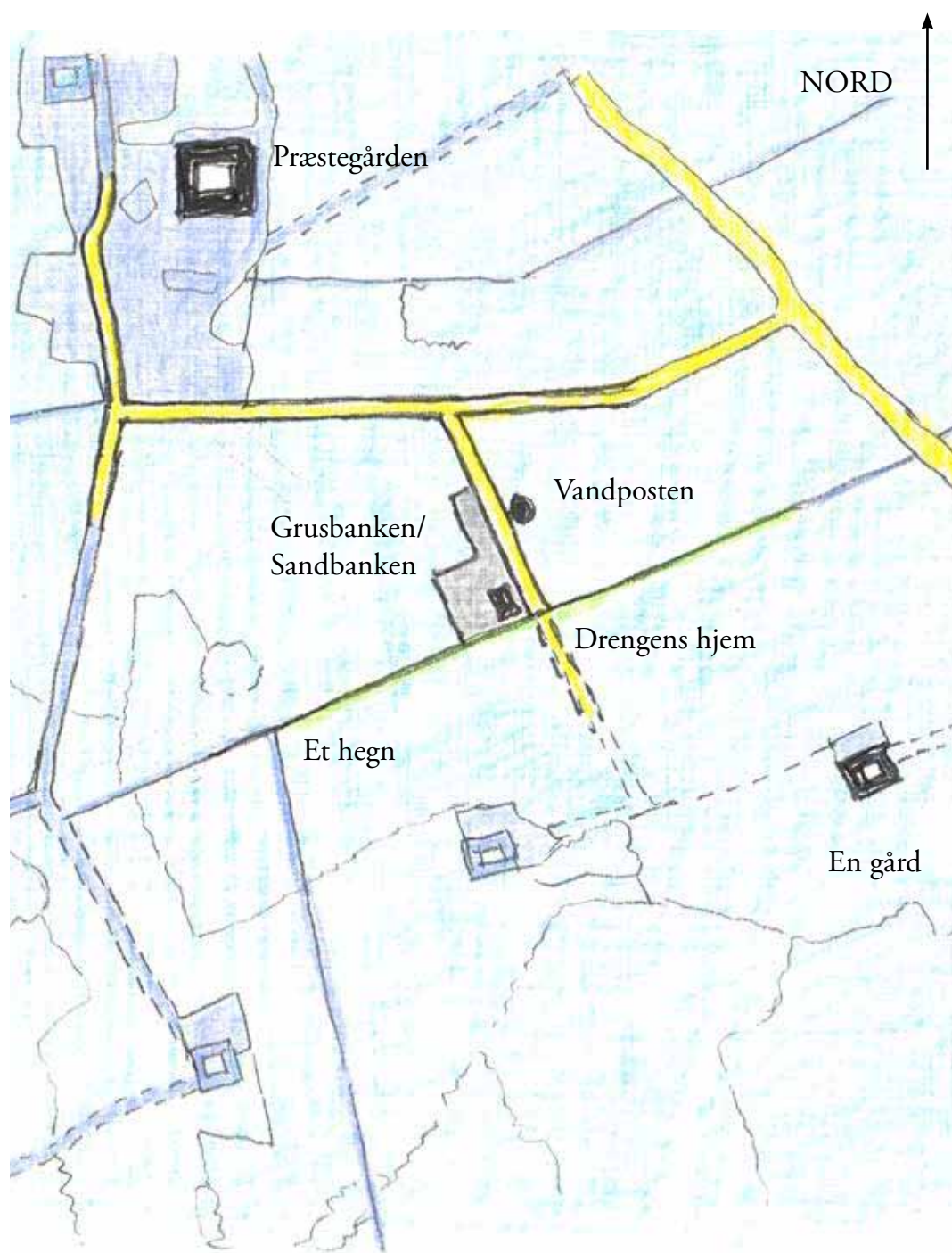
Tværkniv, køs (datid af kyse), ølbolle, Sankt Klemens, Mikkelsdag, viekors, udenvælds (mand), øltræ, karve, tværhakke, hjonkvinde, Jumne (Jomsborg), oldemand, Kalvelunde (Karlslunde?), ligstrå, æt, kogge, ulivssår.

Opslag på nettet: Ordbog over det danske sprog.

MATERIALE

Fig. 17 - Koloreret kort, fortællingens landskab 1877

Fig. 18 - Koloreret kort, fortællingens rum

Supplerende oplysninger til ”Høstgildet”

Virkelighedens rum og begivenhedsforløb

En dreng drikkes under et gilde ihjel. Det er kernen i Martin A. Hansens fortælling ”Høstgildet”. Men hvad skete der egentlig?

I den gamle bondekultur opdeltes året i en række gilder. Landbrugsdriften krævede betydelig arbejdskraft, otte-ni mennesker på en større gård, og en stor fysisk indsats. Gilderne skulle være mål for afslutningen af sådanne hårde perioder: Fastelavnsgilde, høstgilde, slagtegilde. Så blev der festet og drukket. Høstgildet var det største gilde, og kunne man få sognets præst til at deltage blandt de mange gæster, så var gårdfolkenes status på plads. Tjenestefolk af forskellige kategorier festede for sig selv i folkestuen. Brændevin var i slutningen af det 19. århundrede ganske billig, og der fandt et misbrug sted, især hos landarbejderne, som jo led i stor fattigdom og håbløshed. For der var dengang endnu ingen sociale love, der gav dem rettigheder til et bedre liv.

Det var ved et gilde, at drengen Matthias Peder blev drukket ihjel i brændevin. Ifølge kirkebogen skete det den 17. oktober 1877, da Matthias var 11 år gammel. I så fald må gildet være holdt efter den første slagtning om efteråret. Nu fortælles det af ældre, som husker, hvad de fik fortalt om tragedien, at det skete på en gård i Valløby, Nordgården, den ligger ikke langt fra præstegården, og at det var til et fastelavnsgilde, dvs. engang i februar. Begge ejendommers bygninger ses den dag i dag. Det virker, som om de festende piger og karle ikke har haft styr på drengens forbrug eller ikke troet, der skete noget ved at han fik prøvet sig en række brændevinsdramme. Vi ved det ikke. Hvad vi får fortalt er følgende: Drengen findes bevidstløs eller allerede død og bliver af nogle karle kørt på trillebør den halve kilometer mod syd til gården Bremerholm, hvor han tjente. De lægger ham i karlekammeret i hans seng. Om morgenen ser gårdmanden til ham og finder ham død, lader ham flytte til gårdens øverste

stue og tilkalder lægen og drengens far. Lægen bekræfter, at drengen er død, og faderen ønsker at bære ham hjem den korteste vej ad stien langs hegnet op til Grusbanken. Det fortælles, at han hvilte sig et sted ved vejen hen til husene, siddende på vandpostens vandingstrug. Senere kom præsten til hjemmet. Han bar efternavnet Garde og skulle have været en interessant personlighed.

Digterens fortællerum

Da Martin A. Hansen i morgenstunden den 1. marts 1944 udmattet og med lidt feber sluttede sit arbejde natten igennem med fortællingen "Høstgildet" og lagde den til sin hustru Vera, havde han formået at skære en række fakta og kendsgerninger fra den virkelige hændelse bort. Tilbage er, at drengen, som drikkes ihjel ved et høstgilde på en stor gård, kommer fra Sandbankens små huse. Gården ligger et ubestemt sted mellem landevejen og drengens hjem. Præsten er ikke skildret som præsten i den virkelige hændelse. En sti, et hegn og en vandpost med vandingstrug nævnes, og præstegårdens beliggenhed skitseres som værende i nærheden.

Fortællingen og dens mennesker er nærmest rensat for træk fra virkeligheden og fortællingen lagt senere i tid end dens virkelighedsbaggrund.

Dette kendetegner gerne de af Martin A. Hansens fortællinger, som inspireres af begivenheder eller mennesker i hans barndomsland og Stevns-området. Han var på det rene med, at jo flere topografiske facts og personkarakterer han "lånte" ud af virkeligheden, desto ringere kunst frembragte han.

Gennem disse stramninger og udeladelser frigøres fortællingen fra det, som kunne friste læseren til at tænke over, om stednavnene nu også er rigtige, og hvor præcis det foregår. Læserens bevidsthed bindes ikke mere til dette, men får fuld frihed til at følge fortællingens egentlige ærinde.

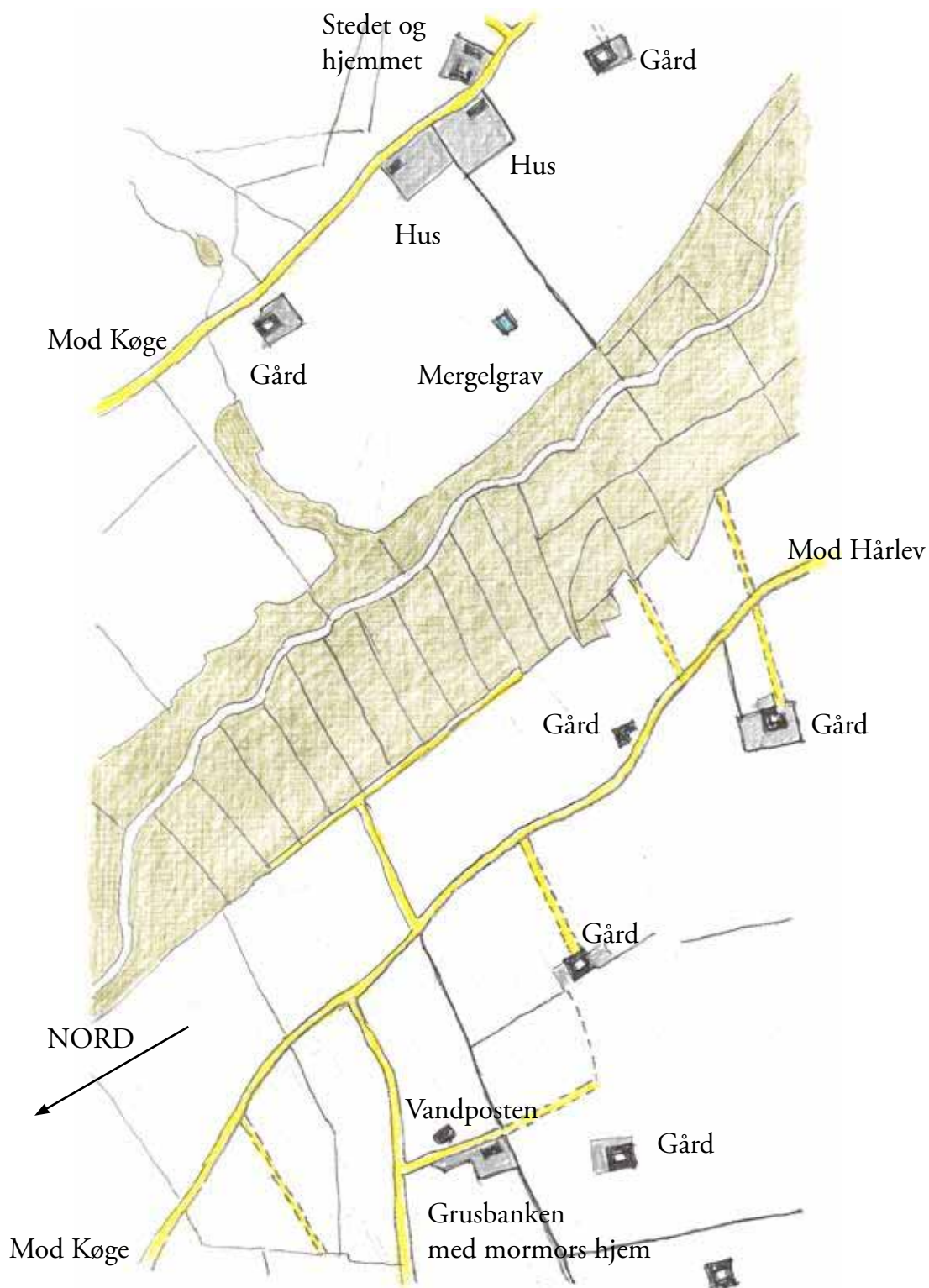

Fig. 15 - koloreret kort, fortællingens landskab 1877

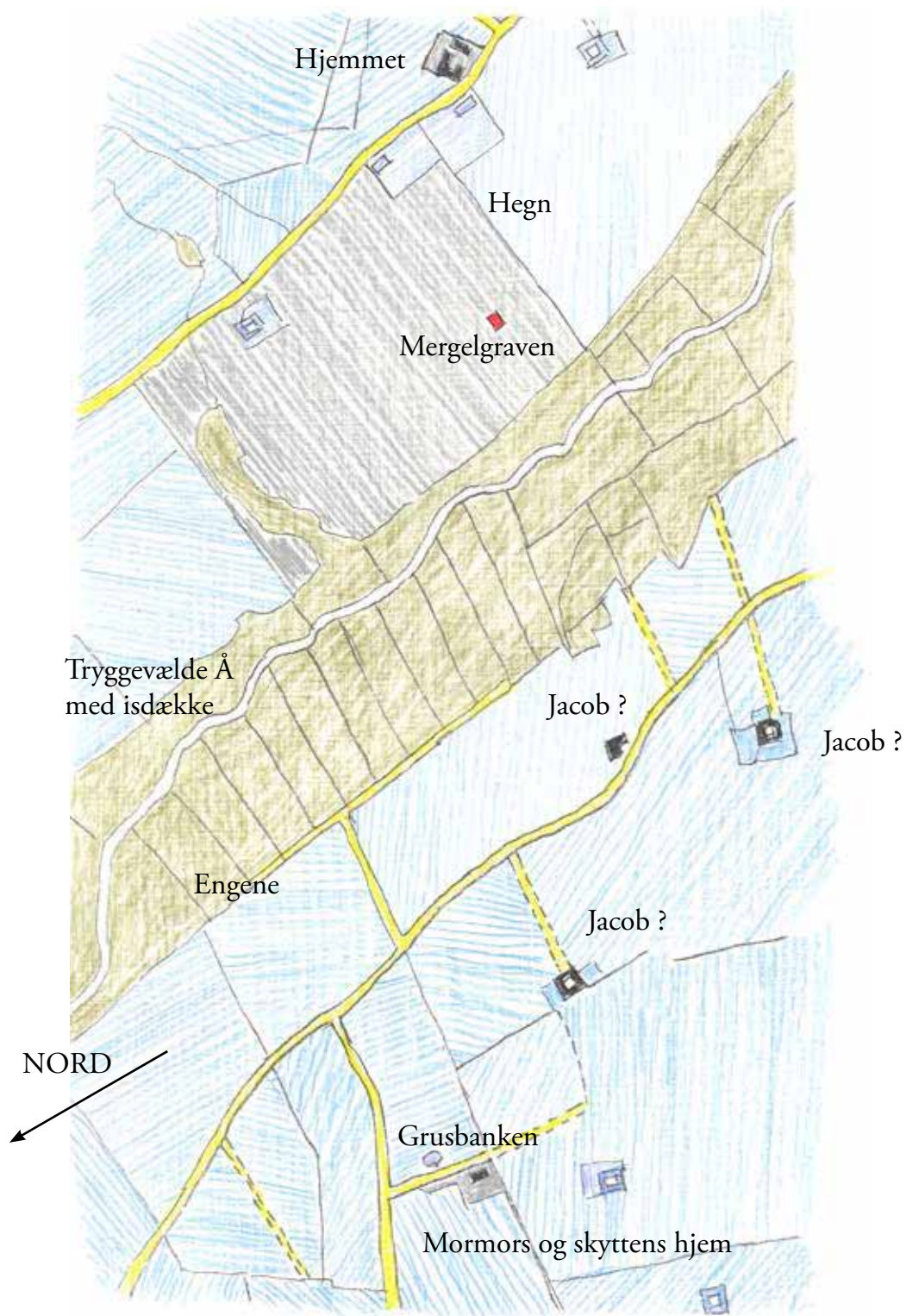

Fig. 16 - koloreret kort, fortellingens rum

Martin A. Hansens kommentar

I essayet "Stedernes Sted" fortæller Martin A. Hansen om den oplevelse fra hans egen barndom, som ligger bag fortællingen "Paradisæblerne".

Her er nu en Mark, vid og næsten tom, hvor Stedets Magter engang reddede én fra Ulykken, noget, der naturligvis kun hænder paa Hjemegnen. Som Dreng gik jeg en taaget og mørk Efteraarsaften hjem fra Engen. Jeg kendte hvert Straa, mente jeg, men jeg gik og gik og begreb ikke, hvor Hegnet blev af. Saa blev jeg standset. "Det skulde være saadan," vilde min Mormor kalde det. Jeg kunde ikke gaa fremad, men nok til Siderne. Der var intet at se, Taagen var tæt, tilmed var det mørkt. Saa lagde jeg mig paa Maven og krøb frem i det vaade Græs. Hænderne tog ned i det tomme Rum, det var lige foran Mergelgravens bratte Kant. Nu saa jeg Omridset af den mægtige Hvidpil, der groede her, og Vandet, sort, stille. Nej, det venlige Sted ønskede ikke, man gik i Fisk allerede.

Saadan en Hændelse fandt forstaaende Øren hos de Gamle. Men de er døde, og de Overlevende meget oplyste.

"Stedernes Sted" blev skrevet i 1944 og trykt i Aarhus Stiftstidende 22.1.1944. Aldrig udgivet i bogform.

Supplerende oplysninger til ”Paradisæblerne”

Vinter i enghaven

I fortællingen ”Paradisæblerne” vover en dreng sig om vinteren over de isede enge og den tilfrosne å. Der er kun få stier, som trygt fører over ådalen.

Store engområder i ådalen kan stå under vand fra tidligt på vinteren, og kommer der en længere frostperiode, dækkes de af is og kan bære skøjteløbere. Det er i så fald ikke muligt at se, hvor åløbet egentlig befinder sig. Martin A. Hansen lærte sig gennem trampning i kanten af isfladerne at sætte isen i så kraftige svingninger, at den med et tordnende brag slog lange revner.

Nogle vintre kom disse oversvømmelser ikke. Men vandet i åen kunne stå højere end normalt, og et isdække dannes. Når så vandstanden sank under isen, og den knækkede ned på midten, blev der dannet to skrånende flader, som det ville være vanskeligt at komme op ad uden noget at hage sig fast i. Midt på kunne revnen så åbne sig, og nu ville en person for alvor være i vanskeligheder og i fare for at glide ned i det kolde, måske to meter dybe vand.

Mergelgrave

I fortællingen ”Paradisæblerne” er drengen, der ville fra vild i tågen, tæt på at styrte i en dyb mergelgrav.

Mergel er særlig kalkrigt ler i undergrunden. Det var i ældre tid velegnet til jordforbedring. I slutningen af 1800-årene blev man klar over, at store landbrugsarealer i Danmark manglede kalk og derfor gav ringere og ringere udbytte. Efterhånden fik hver gård på markerne gravet et eller to dybe og store huller, mergelgrave, som med tiden fyldtes af vand. Da de var lysåbne og vandet ofte af god kvalitet, opstod der fine levesteder for padder. Nogle fungerede også som vandingssteder for kvæg.

Det farlige ved disse mergelgrave var deres stejle sider og ofte dybe vandstand, især når det gjaldt legende børn. Der forekom ikke helt så sjældent drukneulykker. Derfor var det strengt forbudt for børn at lege ved gårdens mergelgrav, der ellers fristede med mulighed for at sejle med skibe eller fiske efter dyr. Det

kolde vand i mergelgraven øvede en mærkelig tiltrækning på børn. Men mergelgraven var et farligt sted, og ikke så få børn har fået en mærkbar straf for at have været i nærheden af den. Drengen i ”Paradisæblerne” overtræder virkelig et forældre påbud, og det ved han godt.

Da denne type vandhuller mistede deres praktiske betydning, blev mange af dem brugt som lossepladser og derpå til manges lettelse tildækket. Men til skade for det dyreliv, der havde vandhullet som levested. Der var netop en mergelgrav på marken mellem Martin A. Hansens hjem ved landevejen og åen med enghaven.

Drengen, kurven og ruten det selvoplevede og det tildigtede

Da Martin A. Hansen i 1948 skrev sin fortælling ”Paradisæblerne”, fortalte han kun delvist om en personlig oplevelse. Fortællingen foregår i hans barndoms landskab på strækningen mellem mormoderens lille hjem på Grusbanken ved Valløby og hans eget hjem i Mellemegeede på den anden side ådalen. Den scene, hvor han af en magt, der ville ham det godt, blev hindret i at falde i mergelgraven få hundrede meter fra hjemmet, er selvoplevet. Han for engang vild på den store mark i efterårståge og mørke. Andre elementer i fortællingens rum er kurven med paradisæblerne. Digterens mor skænkede den langt senere til Østsjællands Museums udstilling i Højerup. Han trækker også på sin erindring om et godt besøg ovre hos den rare og flinke mormor. En gåtur derover betød, at han måtte til Strøby Egede, via den spang, der dér førte over åen og derefter tilbage mod Valløby. En tur på tre fjerdingvej en trekvart gammel dansk mil, svarende til eller godt fem en halv kilometer. Gik man lige over engene og åen, var den på bare en kilometer.

Skrækken i naturen

Som dreng kendte Martin A. Hansen ikke til ”naturen”. Hos bønderne på landet kendte man dengang ikke dette filosofiske begreb. Særlig ikke bønderbørn. Der var marker, hegn, skov, strand, å, eng, kær. For drengen havde marken, som mennesker dyrkede, det gode overtaget, den var ånd, et helle. I det ”vilde” følte han, at det djævelske havde magten. Det fristede ham netop derfor mest til opdagelse. I åen, og i kær og krat boede et eller andet, man ikke så, men følte sig advaret imod af sit indre. Der var intet at se. Der var intet at høre, men det farlige var der. Kulden. Ødelæggeren. Det Onde. Som voksen og digter brugte han det som symbol på menneskehedens maskinafsind uden mål og

Fig. 14 - Kurven paradisæblerne kunne have været båret i. OM, 1990

med. Dens åndløse, umådelige formering, der truer al ånd. Som digter kunne han måske gemme oplevelsen af dette drama og hans egen rolle i det i skønne digte. Men får man det onde ved naturen virkelig gemt væk under jorden en tid så kommer det op igen. Som ondskaben i menneskene.

Det kunne ske i engene, når Martin A. Hansen som dreng gik der alene, og særligt da han var mindre, at skrækken uden varsel sprang fra jorden og op i ham. Måske var det sådan for dyr eller for naturfolk. Pludselig måtte han i fuld fart løbe fra stedet. Så kunne det ske, at han så også køerne løbe samme vej som han selv, skræmt af noget. Hvis man standsede og sundede sig, kunne det virke som om ukendte væsener så på en et sted fra, ude fra rørskovene måske. Undertiden standsede drengen ikke sin flugt, før han kom ind på den faste, dyrkede mere trygge mark.

Supplerende oplysninger til *Orm og Tyr*

Kridtsten og andre byggematerialer

Den kridtsten, som Martin A. Hansen forestiller sig, at Tirad skar eller ristede runer i, var blot en ud af tusinder af firkanthuggede byggesten hentet til Holtug fra Stevns Klint. De skulle have kvaderform, så man kunne bygge med dem. En kvadersten har mindst fem flader vinkelret på hinanden. Kridtstenene er fra den øvre del af klinten, den hårde formation, som også kaldes for limsten eller bryozokalk. Når man murede med kridtsten, lagde man dem sådan, at stenenes lagfølge altid lå vandret, ellers kunne frost og tø få stenene til at skalle af.

For sit indre øje så digteren, hvordan kridtstenshuggerne på klinten i godt eller grumt vejr hang i tove for at kunne frigøre byggematerialet med økser. Men det er mere sandsynligt, at det var de blokke, som havets nedbrydning af det bløde skrivekridt under limstenen fik i skred ned på stranden, man bearbejdede. Blokkene blev hugget og savet til kvadre og fragtet bort i både og skibe. Søtransport blev benyttet, hvor det overhovedet var muligt. Små skibe kunne fragte langt mere og hurtigere end kolonner af datidens langsomme, små hestetrukne eller oksetrukne vogne, der kørte ad middelalderens elendige vejspor.

Men i digterens forestilling er det vognene, der fragter kridtstensmasserne ad jordeveje ind til sjællandske kirkebyggepladser, så støvfanerne rejser sig over skove og marker.

I Faxe Kalkbrud hentede man også ”limsten”, men byggematerialet herfra kaldes for kalksten og blev mest brugt lokalt. I middelalderen ikke meget, da den dengang skulle brydes i dybe gruber. Stevns Klint var langt mere givtig og senere i middelalderen ejet af Gjorslev Gods, der tog afgift af brydningen.

Holtug Kirkes ombygning og tilbygninger

Martin A. Hansen vidste godt, at Holtug Kirke, siden den stod nybygget, er blevet stærkt ombygget.

Den nye kirkebygning så anderledes ud, end vi ser den i nutiden. Der var kun skib og et mindre kor. Foran indgangen på sydsiden har der været et lille våbenhus af træ med buet tag. Murene stod i nytilhugget kridtsten og med tjæret spåntag eller stråtækket tag.

Åbnede man den tunge, jernbeslåede dør, kom man ind i kirkerummet og så straks den stærkt bemalede døbefont foran sig hævet flere trin op. Det stensbrolagte, kalkede gulv kantedes af lave stenbænke langs murene. Og i det spinkle lys fra et, efter egnens skik, ret lille, højtsiddende vindue i hver side af skibets langmure og et i hver side af koret foruden det over alteret, begyndte man at fornemme de mange farvestrålende billeder på væggene i skib og kor. Det myldrede med liturgisk komponerede fremstillinger af Jesu historie, og de vigtigste begivenheder vist i koret. Det mørke træloft svævede højt over gulvet, og i triumfbuen hang Jesus på korset. På hver side af buen sås et lille sidealter. Et for kirkens skytshelgen og et for en lokal beskytterhelgen, måske for de søfarende. I koret stod alteret med sit kostbare relikviegemme i alterbordet, og over alteret trængte østlyset igennem et farvestrålende glasmaleri som symbol på Jesu genkomst. På alterbordet lå biblen, den eneste form for bog med håndskreven tekst, almindelige mennesker kendte til dengang. Kirkerummets planløsning og indretning med indgang både mod syd og mod nord, skibet med dets kor og andre detaljer var dengang udtryk for et religiøst program, allerede udviklet gennem tusind år. Og i Danmark først ændret med reformationen 1536.

Kirkens kraft i samfundet

For at forstå, hvor livsvigtig den nye kirkebygning var for middelalderens mennesker, greb Martin A. Hansen med sin digteriske styrke til det mærkelige sagn om ormen og tyren og gjorde det til hovedfortællingen i bogen om kirkerne. Derfor titlen: *"Orm og Tyr"*.

Sagnet fortælles om visse kirker, og dets alder eller ophav kan ikke forklares. Der sker det, at en orm det gamle nordiske ord for en drageagtig slange vokser sig så stor, at den, liggende rundt om kirken, spærrer for al adgang til den. Folk ved, at nu trues samfundet af store farer. Kornet vil rådne på markerne. Sildestimerne vil dø og komme op med bugen i vejret. Sygdom, fattigdom og ufred vil brede sig, nu Guds hus ikke mere kan bruges.

Så beslutter man at skabe den eneste magt, der vil kunne dræbe ormen. En

tyrekalv fodres op med sødmælk og nøddekærner og alt det gode, man kan tænke sig. Da den er stor og kraftfuld nok, føres den mod ormen, og det kommer til en vældig kamp de to kræfter imellem. Tyren dræber ormen, men ramt af dens edder og gift når den kun syv skridt væk, så styrter den død om.

Martin A. Hansen så de gamle kirker som en folkekulturel skabelse, hvor almindelige mennesker i alliance med dygtige håndværkere byggede sig et gudshus efter reglerne med både kor og skib og måske et tårn. Finansieringen af byggearbejdet den byggefond, der skulle betale stenmesteren, tømrmesteren, klokkestøberen eller det mesterværksted, der udsmykkede kirkens indre med smukke farver er i årtierne efter, at *Orm og Tyr* blev skrevet, blevet yderligere udforsket og trukket mere i forgrunden. Det var de besiddende, der betalte kirken. Men det rokker ikke ved det stærke, folkelige håb om frelse efter døden, som alle, der bidrog til bygning og drift af kirken, nærede.

Bogen om kirkebyggerne

Da Martin A. Hansen blev i 1949, inden han begyndte arbejdet med radioromanen *Løgneren*, opfordret til at skrive en stor bog om den tidlige middelalders kirkebyggeri og om danskernes overgang til kristendommen og de religionshistoriske forudsætninger for dette trosskifte i vikingetidens kultur og set langt tilbage i oldtiden.

I samarbejde med maleren Sven Havsteen-Mikkelsen udviklede han den geniale idé, at de to kunstnere digteren med sin tekst og fagindsigt i de historiske og forhistoriske forhold og maleren med sine træsnit og sit åbne sind for det stærke i bygninger, fortidsminder og skulpturel udsmykning skulle følges ad til stederne, men skabe hver sit suveræne udtryk for disse.

Planen var ambitiøs og kostede Martin A. Hansen store anstrengelser med det omfattende fagstof, han ville være nødt til at kende for at kunne fortælle troværdigt. Her virkede digteren og forlagsdirektøren Ole Wivel som ankermanden og tilskyndede flere gange Martin A. Hansen til her og der at afbryde den fagligt-historiske fortælling med digtede situationsskildringer.

Det siges, at Martin A. Hansen med kirkebogen *Orm og Tyr* tænkte sig, at den skulle viderebringe historien om kirkernes bygning og om de førkristne tiders kult og tro til fremtidens unge mennesker. Her tog han fejl og kunne ikke vide, at det, han ville, de skulle kende til, nu sker gennem helt andre medier og aktiviteter, end man på hans tid kunne forestille sig.

Undervisningsmateriale tilrettelagt af
xxx

Kontakt:
kontakt@digteroglandskab.dk

© 2014 - Landsforeningen Martin A. Hansen